

»En falsk urne fra Ringe. Museum«

Museumsfolk støder tit i deres arbejde på uforklarlige eller højst mærkværdige ting, der kommer frem i en sammenhæng, hvor man overhovedet ikke forventer at finde dem. Dette er historien om en sådan genstand, der dukkede op i Ringe Museums magasin — et sted, hvor man ofte kan gøre ligeså spændende fund som på en arkæologisk udgravning.

Under en gennemsøgning af museets samling af urner faldt mit øje

på en optegnelse i nogle gamle journalsager. Her stod om nogle lerkar med brændte ben, at de var »fra høj i Brangstrup, købt hos Niels Lerche i 1903«. De fleste af disse lerkar var dateret til førromersk jernalder (500 f.v.t.-0), hvor det var almen praksis at nedsætte urner i kanten af gamle bronzealderhøje. Men eet af karrene var dateret til germansk jernalder (400-800 e.v.t.). Da man ikke har mange lerkar fra denne tid på Fyn lød det spændende, ikke mindst i betragtning af, at man netop i Brangstrup fandt en 1650 gram stor guldskat i 1865, nedlagt omkring 400 e.v.t..

Da karret blev fundet frem bristede forhåbningerne — det viste sig at afvige meget i form og brænding fra jernalderens lerkar, men havde langt større lighed med den såkaldte fynske sortgodskeramik, en pendant til jydepotterne. Denne uglaserede gråsorte brugskeramik blev fremstillet rundt omkring på Fyn i 16-1800 tallet, især ved Karhuse (nu Kelstrupskov), Vissenbjerg sogn. Krukken fra Ringe Museum har så stor lighed med de vestfynske produkter, at den må formodes at stamme herfra.

Da den på nær et hul i siden, der er lappet med råler, iblandet hvedeavner, er intakt, kan der ikke være tvivl om bestemmelsen. Indholdet af brændte ben har ved en antropologisk undersøgelse vist sig at stamme fra et menneske, som man ville forvente i en ægte jernalderurne.

Ligbrændingsskikken forsvandt med kristendommens indførelse og dukkede først op i Danmark igen i nyere tid, i hvert fald senere end dette lerkar er fremstillet. At man skulle have placeret en nyere tids grav i uindviet jord, og endda i no-

get så hedensk som en bronzealderhøj, forekommer usandsynligt.

Det hele virkede noget speget, og forvirringen var total indtil jeg i Henriksens bog fra 1948 fandt en beskrivelse af sælgeren af karret, Niels Lerche: (3) Han havde en gård i Brangstrup (hvortil stadig hører nogle gravhøje), men havde ingen lyst til landbruget, og beskæftigede

sig i stedet med »fysiske studier« og skribentvirksomhed.

Hvordan hele denne historie skal udredes er svært at sige. Min teori er, at »kloge Niels« som folk på egnen kaldte ham fordi de fandt ham original og uforståelig, har gravet i en af sine gravhøje, og derved fundet nogle urner, som en privat oldsagsamler var villig til at

købe. Spor af gravning er der stadig i en af højene på Niels' jord, men om han har lavet dette hul vides ikke — tanken er dog fristende. Det kan altså meget vel tænkes, at jernalderurnerne på Ringe Museum stammer fra en sådan gravning, men sortgodskarret gør næppe. En forklaring på dette kunne være, at Niels havde fundet en urne, der var i så dårlig forfatning, at den ikke kunne indbringe penge. I stedet har han fundet et gammelt lerkar på loftet, lappet et hul i det med råler og tærskaffald for at fylde det op med benene fra den ødelagte urne. Denne højst mærkværdige sammenstilling har han så solgt til oldsags-samlere, der senere gav den til Ringe Museum.

På kloge Niels' tid (eller smarte Niels som han rettere burde hedde)

var det ikke ualmindeligt, at oldsagsopkøbere drog rundt på gårde og indkøbte de genstande, som bonden fandt bag ploven, og som ingen fredningslov kunne forhindre ham i at sælge. En del af disse fund er heldigvis senere endt på vore museer, og omend »urnen« fra Brangstrup ikke kan siges at have nogen stor arkæologisk værdi er den alligevel sjov — en raritet ville man nok have kaldt den på Niels' tid.

Mogens Bo Henriksen

- 1). Inge Lise Pedersen: Sikarkoner og skalgrydemænd. Fynske Minder 1987 s. 49-78. jvf. fig. 3.
- 2). Bestemt af lektor, lic.scient. Kim Aaris-Sørensen, Univ. Zoo. Mus., København. Brev af 3/9-1986.
- 3). H.M. Henriksen: Ringe Sogn — historie og geografi. Ringe 1948, s. 114f. Lerkarret har inventarnummer RMR 3778.

